

Vrijheid en begeerteloosheid

Radha Burnier, president van de internationale Theosophical Society

Een misvatting van de huidige tijd die immense problemen schept, is het idee dat vrijheid afhangt van uiterlijke omstandigheden. Dit is in tegenspraak met de aloude Indiase denkwijze die alle mensen, zelfs zij die geleerd noch opgeleid waren, aanmoedigde te ontdekken wat de ware aard van vrijheid (*moksha*) en gebondenheid (*bandha*) is en of de bron van vrijheid in of buiten de mens ligt. Dit te ontdekken is van cruciaal belang voor de mensheid.

Wanneer men denkt dat de basis van vrijheid gelegen is in uiterlijke omstandigheden, zal men zich haasten om die vrijheid te verkrijgen en ervan te genieten, bijvoorbeeld door middel van het verwerven van rijkdom. Dit kan misschien gewoon worden weggewuifd als behorend bij 'materialisme', maar achter dat materialisme ligt de illusie dat men met het hebben van geld en bezit kan kopen wat men wil – reizen, macht en veel van dat soort dingen. Dit idee heerst sterk bij mensen die geld hebben en bij allen die graag meer zouden hebben. Maar geld bevrijdt niemand van zorgen of ongelukkig zijn, noch van de angst voor dood en verandering. Geld stelt iemand alleen in staat om enige tijd bepaalde dingen te doen, maar je kunt er geen zekerheid, geluk, vrede of liefde mee kopen.

Parallel aan illusies over geld ligt het geloof dat macht synoniem is met vrijheid, omdat men met macht de baas kan spelen over anderen, iemand gevangen kan laten zetten, of het bevredigende gevoel kan krijgen dat men vrij is te doen en laten wat men wil. Voorafgaand aan het verval van de Indiase cultuur werd mensen aangeraden na te denken over wat echte vrijheid is en niet aan te nemen dat plezier, bezit of vaste procedures dit konden verzekeren. Toen de mensen er niet langer in geïnteresseerd waren om te ontdekken wat vrijheid is, maar zich ermee tevreden stelden aan te halen wat andere mensen daarover gezegd hadden, en te proberen dit via ezelsbruggetjes te onthouden, begon het verval van de Indiase cultuur.

Vrijheid is een staat van zijn die volkomen niet-afhankelijk is, die niets ontbeert en dus niets vraagt. In de *Bhagavad Gita* vraagt Arjuna wie de 'wijze met het stabiele denkvermogen' (*sthita-prajna*) is, iemand die volkomen stabiel en in vrede is, onaangedaan door interne conditionering of door de psychologische druk van de samenleving. Krishna antwoordt dat zo'n wijze onverstoorbaar is omdat hij vrij is van alle begeerte. Het gaat hierom: wanneer alle begeerte naar zowel materiële als zogenaamd spirituele dingen sterft, dan ontstaat innerlijke vrijheid.

Moet men vrij zijn van begeerte, zelfs naar spirituele dingen? Ja, paradoxaal genoeg, want begeerte is als een sluier; het vervormt de perceptie en dientengevolge verhindert het kennis van wat waarlijk spiritueel is. Begeerte naar het spirituele, gebaseerd op onjuiste noties, leidt nergens toe. In *Licht op het Pad* staat een dramatische passage over het openen van de bloem van perceptie nadat vele veldslagen uitgevochten en gewonnen zijn. Het is de bloem van de ziel die zijn eigen natuur teruggekregen heeft. Maar is het mogelijk om te leven zonder enige begeerte? Inderdaad; door ons eigen denkvermogen en onze begeertes te onderzoeken en te ontdekken welke invloed zij hebben op ons leven.

Devotie wordt als waar beschouwd wanneer er overgave is van zelfwil en de toegewijde persoon om niets vraagt. Zijn denkvermogen laat al het begeerlijke los, daarbij vertrouwend op een machtiger kracht dan zichzelf. Overgave omvat het einde van het verlangen om te presteren, om verandering te weeg te brengen, om zichzelf te verbeteren. Dit is niet een staat van inactiviteit maar extreme alertheid. Dit impliceert niet dat wij moeten leven zonder gevoel van

rechtvaardigheid of van nobele waarden; maar het betekent wel dat wij nergens naar streven – niet naar bevrediging of succes.

Naarmate de bloem van perceptie zich opent, toont haar licht dat men niets alleen kan bereiken. Alles vormt deel van een geheel, en dan zal de notie 'ik moet presteren', 'ik moet iets bereiken', en 'wanneer ik dat doe, verbetert de wereld' het denkvermogen verlaten. Er bestaat niets reëls dat een enkele persoon bereiken kan. Wij zijn allen deel van één ongebroken beweging, en wat er ook maar gedaan moet worden zal alleen gebeuren wanneer het totaal van de omstandigheden helemaal goed is. Want als de wateren van een rivier zuiver moeten worden gehouden, moet elke druppel schoon zijn, maar de druppel kan het land niet bevoeien of de vruchtbaarheid van de aarde verbeteren. Precies zo hebben de druppeltjes die samen de enorme evolutionaire stroom vormen, een gemeenschappelijke taak en ligt er geen belang in persoonlijke prestatie.

De staat van innerlijke vrijheid is er één van waar geluk, en is de bron van liefhebbende relaties. In ons dagelijks leven moeten wij leren dat wat er ook maar in conflict komt met die staat, bijvoorbeeld angst – over onze toekomst, over gezondheid, over wat er met onze kinderen of kleinkinderen of bezit gaat gebeuren – de vrijheid te niet doet. Wij kunnen niets doen aan deze toekomst, hetgeen geen voorschrift is tegen het laten maken van een testament of onze kinderen naar een goede school sturen.

Toch moeten wij inzien dat de angst om dingen te zien gebeuren volgens onze vooropgezette ideeën futiel is en alleen dient om het denkvermogen in de war te brengen. Bezorgdheid zal er niet voor zorgen dat een trein op tijd aan komt of zal niet een auto-ongeval voorkomen. Daarom wordt wel gezegd dat angst, zorgen en vrees blokkades vormen op het pad. Misschien doen we niemand pijn door ons druk te maken over kleine dingen, maar als we objectief naar binnen kijken beseffen we misschien dat angst, bezorgdheid en de behoefte om de dingen te laten gebeuren zoals wij dat graag zien met ons denkvermogen, ons tot slaaf maken en ons van onze vrijheid beroven. Wij kunnen alleen maar ons best doen en meer niet. Als dit onze algemene benadering van het leven wordt, kunnen wij een grotere innerlijke vrede bereiken.

In zijn boek *You* wijst G.S.Arundale erop dat het leven nogal lijkt op een caleidoscoop. Wij scheppen karmische verbindingen en vernieuwen in incarnatie na incarnatie de contacten met mensen die wij kennen. Maar als wij proberen een bepaald type relatie te behouden, zal de levenscaleidoscoop dat niet toestaan. Zelfs wanneer u een caleidoscoop een fractie beweegt, verandert het beeld, ook al zijn de stukjes hetzelfde. Zo is het leven. Gehechtheid en verlangen naar bepaalde relaties maken ons denkvermogen alleen maar ingewikkeld. Innerlijke vrijheid betekent het accepteren van iedere verandering. Vrijheid is een staat van begeerteloosheid. De strijd die *Licht op het Pad* noemt gaat over het overwinnen van begeerte in welke vorm die zich ook voordoet, door observeren en begrijpen. Elke gewonnen strijd maakt het gemakkelijker voor de ziel om te groeien en te bloeien.

Terugkomend op wat er aan het begin gezegd is: vrijheid moet ontdekt worden, niet bereikt.

Uit: *The Theosophist* van november 2004

Vertaling: A.M.I.

T741

